

LUNDS UNIVERSITET
Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsa, vård och samhälle
Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

**Aktiviteter i arbete med barn från flyktingfamiljer.
Intervjustudie med personal på Svenska Röda
Korsets Behandlingscenter för krigsskadade och
torterade i Malmö.**

Författare:

Handledare: Elisabeth Hedberg-Kristensson

Juni, 2011

Kandidatuppsats Anna Vaulina, Dejan Milosevic

Adress: Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

LUNDS UNIVERSITET

Medicinska fakulteten

Institutionen för hälsa, vård och samhälle
Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi

Juni, 2011

Aktiviteter i arbete med barn från flyktingfamiljer. Intervjustudie med personal på Svenska Röda Korsets Behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Malmö.

Författare: Anna Vaulin och Dejan Milosevic

Abstrakt

Syftet med studien var att beskriva hur de aktiviteter som personal på Röda Korsets behandlingscentrum för krigsskadade och torterade i Malmö använder för att hjälpa barnen som befann sig i riskzonen för att utveckla posttraumatiskt syndrom.

Undersökningsgruppen bestod av sociolog, socionom, bildterapeut och volontärer i teamet. Halvstrukturerade intervjuer genomfördes. Deltagare berättade om aktiviteter som ingick i barnverksamheten "Väskornas växthus" som pågick i Röda Korsets behandlingscentrum för krigsskadade och torterade i Malmö. En manifest-kvalitativ innehållsanalys utfördes och analysen resulterade i fyra huvudkategorier: aktiviteter som hjälper barnen att uttrycka känslor och tankar, aktiviteter som ger barnen verktyg för att hantera egna svårigheter utifrån att deras

föräldrar har migrationsrelaterad stress eller posttraumatiskt syndrom, hur aktiviteter hjälper barnen att kommunicera med omgivningen och förstå andras problem och aktiviteter som hjälper barn att utveckla färdigheter, ha det roligt och känna sig som en hälsosam människa. Studien visade att informanterna upplevde att aktiviteterna hjälpte barnen att få utlopp för känslorna, att stärka självbilden, att kommunicera och bearbeta sina och föräldrars symtom. Gruppaktiviteterna höjde barnens känsla av sammanhang. Aktiviteterna hade konkret, symbolisk och självbelönande värde och gav oss en ömsesidig bild av barnsverksamheten. Studien visar hur arbetsterapeuten kan främja hälsa hos barnen från flyktingsfamiljer genom att arbeta klientcentrerat och aktivitetsfokuserat.

Nyckelord: aktivitet, arbetsterapi, barn, posttraumatiskt syndrom, migrationsrelaterad stress, flykting.

Abstract

The purpose of this study was to describe the activities that staff at the Red Cross treatment center for war wounded and tortured in Malmö use at work to help children who were at risk of developing posttraumatic syndrome disorder. The study group consisted of sociologists, social workers, art therapists and volunteers. Semi-structured interviews were conducted. They encouraged participants to talk about activities that were included in the project "Väskornas växthus" which lasted one and a half years at the Red Cross treatment center for war-wounded and tortured in Malmö. Data were analyzed from a manifest content analysis. The analysis resulted in four main categories: activities that help children express feelings and give tools to handle their own problems according to their parents who have the migration-related stress or posttraumatic syndrome disorder, how the activities help children to communicate with their surroundings and understand others' problems and activities that help children develop skills, have fun and feel like a healthy man. The study showed that the informants experienced that the activities helped the children to express the emotions, to enhance self-image, to communicate. Group activities increased the children's sense of coherence. The activities had a view to practical, symbolic and self-rewarding value and gave us a mutual image of the project. This study can contribute knowledge about how an occupational therapist through various activities to promote the health of children from refugee families by working in client-centered and activity focused.

Keywords: activity, occupational therapy, children, post-traumatic syndrome, migration-related stress, a refugee.

Kandidatuppsats

Avdelningen för arbetsterapi och gerontologi, Box 157, S-221 00 Lund

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Introduktion.....	5
Bakgrund.....	5
Migrationrelaterad stress och Posttraumatisk syndrom.....	5
Model of Human Occupation (MOHO).....	7
Value And Meaning in Occupation (ValMO).....	7
Humanistisk syn på hälsa.....	8
Känsla av sammang (KASAM).....	8
Aktivitetsbegränsningar och Aktivitetsförlust.....	9
Aktivitetsobalans	10
Aktivitets betydelse	10
Lek.....	10
Leken har en terapeutisk verkan på barnen.....	10
Syfte	11
Frågeställningar.....	12
Metod	12
Urval.....	12
Datainsamling	13
Procedur.....	13
Bearbetning av insamlad data.....	13
Etiska övervägande.....	14
Resultat	14
Barnverksamhet Väskornas Växthus.....	14
Aktiviteter som hjälper barnen att uttrycka känslor och tankar.....	22
Aktiviteter som ger barnen verktyg för att hantera egna svårigheter utifrån att deras föräldrar har migrationsrelaterad stress eller posttraumatiskt syndrom.....	25
Hur aktiviteter hjälper barnen att kommunicera med omgivningen och förstå andras problem.....	27
Aktiviteter som hjälper barn att utveckla färdigheter, ha det roligt och känna sig som en hälsosam människa.....	30
Diskussion	30
Metoddiskussion.....	30
Resultatdiskussion.....	32
Övriga kommentarer.....	38
Slutsats.....	38
Referenslista	40
Bilagor	42

Introduktion

Aktivitet är ett grundläggande begrepp inom arbetsterapi (FSA, 2005;Kielhofner, 2008). Aktiviteter används av arbetsterapeuten som vertyg att hjälpa människor att återgå till det normala livet efter sjukdom eller andra omständigheter som inverkar på individens vardagliga aktiviteter. Detta gäller även då arbetsterapeuten arbetar med barn. Barnaktiviteter används vid arbete med barn av arbetsterapeuter. Efter en föreläsning som ägde rum hösten år 2010 under arbetsterapeututbildningen har författarna upplevt hur viktigt arbetet är som utförs av personal på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Malmö. Aktiviteter används inom Röda Korset som vertyg för barn som befinner sig i riskzonen för att utveckla ohälsa. Med hjälp av aktiviteterna får barnen vertyg att bearbeta eventuella symtom. Författarna vill göra en insats i det här arbetet och beskriva de aktiviteter som personal använder vid sitt arbete med barn som befinner sig i riskzonen för att utveckla posttraumatiskt syndrom (PTSD) och ohälsa. Detta på grund av påverkan från föräldrar som går på behandling för migrationsrelaterad stress eller PTSD. Författarna gör detta utifrån ett arbetsterapeutiskt perspektiv.

Bakgrund

Enligt FN:s barnkonvention har alla barn rätt att känna till och att kunna påverka sin egen situation. Barn ska få komma till tals. Barnverksamhet som genomförs på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade ger barn möjligheter att uttrycka sina tankar och känslor och hjälper dem vid bearbetning av sina problem. Beskrivning av aktiviteter ingår i strukturen av metodbeskrivning av "*Väskornas växthus*" som ingår som en del av pågående projekt i Röda Korsets Center för krigsskadade och torterade

Migrationsrelaterad stress och Posttraumatiskt syndrom.

Barnen som är delaktiga på Röda Korsets aktiviteter är svårt traumatiserade. Misstänksamhet och tillit (att våga lita på omgivningen) är stora problem. Många barn har gått igenom ett förtryckande och grymt förflutet som har förstört deras liv och de har hälsoproblem som resultat av migrationen (mardrömmar, ont i magen). Barnen tror ofta att det är deras fel att föräldrarna mår dåligt.

Enligt Fazel & Stein (2002) utsätts personer som ansöker om asyl i ett främmande land för hög stress. Stressen uppstår då individen är i sitt hemland, under tiden som individen färdas i

säkerhet samt då individen måste anpassa sig till de nya landet och dess omständigheter. Litteratur har påvisat att flytta till ett nytt land kan innebära psykisk ohälsa därav individerna riskerar att insjukna i stressrelaterade sjukdomar så som PTSD, olika former av depression eller få ångestrelaterade besvär.

Faktorer som kan bidra till psykisk ohälsa hos barn på grund av migration kan vara på grund av föräldrarna, personliga eller miljömässiga faktorer. Då det handlar om föräldrarna som en roll till mental ohälsa skulle det kunna handla om att ett barn har en förälder eller båda som lider av PTSD, tvingats vittna att ens föräldrar blivit utsatta för tortyr eller mord eller tvångseparerats från dem (Fazel & Stein, 2002). Då det kommer till personliga faktorer kan barn som blivit utsatta för traumatiska upplevelser eller vittnat om det ha svårigheter att behärska språket. Stressfaktorer kan orsakas av undernärddhet. Miljömässiga faktorer skulle kunna handla om att barnet anländer till det nya landet utan tillräckliga ekonomiska resurser, asylsökningprocessen och tiden samt övergångar/anpassningar till det nya samhället kan innebära hög stress.

PTSD är en kombination av fysiska och psykiska symptom som är resultat av en ovanlig traumatisk upplevelse i livet då ens integritet är hotad eller om personen ser och upplever andra människor som blir utsattat för fara (Gerge, 2010). Symptombilden på barn och vuxna är densamma (Stein & Fazel, 2003). Med traumatiserade upplevelser menas situationer då personer upplever sig själv som hjälplösa, hopplösa men även saknar förmågan att påverka.

Vidare beskriver Gerge (2010) att det första symptomen är att komma ihåg erfarenheten av den traumatiska upplevelsen. Personer med PTSD kommer ihåg minnen från den traumatiska händelsen i form av mardrömmar, ”flashbacks (återupplevelse av händelsen fysiskt och psykiskt där även sinnen kan bli påverkade)” och förknippar ofarliga vardagliga händelser med traumat. Individer med PTSD kommer ihåg den traumatiska händelsen i form av hög stress vilket skulle kunna innebära en viss doft, utsikt, färg eller ett ljud som kan framkalla PTSD symptomen.

Enligt Gerge (2010) handlar den andra gruppen av symptom om undvikande. Personerna med PTSD vill undvika tänka, prata eller även att komma ihåg minnena som förknippas med traumat. Personerna kan förändra sin interaktionsförmåga med andra människor vilket kan innebära isolering (Gerge, 2010; Stein & Fazel, 2003). PTSD kan innebära avtrubbade känslor vilket innebär att de har svårigheter att uppleva glädje, uppskatta livet eller även att uppleva sorg.

Den tredje gruppen av symptom handlar om överspändhet. Överspändhet innebär att personen enkelt blir häpen eller skräm/uppskräm. Det skulle kunna innebära att personen hoppar till vid höga ljud, reagerar på människor som kommer bakifrån och liknande. Det innebär också svårigheter att sova, koncentrationssvårigheter samt att ständigt vara väldigt misstänksam gentemot andra människor och omgivande miljön. Det kan innebära att personen ständigt vill kontrollera miljön och sin omgivning för att kontrollera om det utgör ett hot eller inte (Gerge, 2010; Stein & Fazel, 2003).

Vid sitt arbete behöver arbetsterapeuten kunskaper om hur barn i olika åldrar kommunicerar. Därför är det viktigt med kunskap i utvecklingspsykologi. Arbetsterapeuten bör utgå från ett utvecklingsperspektiv. Sättet att kommunicera måste anpassas till barnets ålder och utvecklingsnivå. Barn förändras och uppfattar det som händer olika beroende på vilken utvecklingsnivå de befinner sig kognitivt och emotionellt (Hwang, 1996).

Model of Human Occupation (MOHO)

En förklaringsmodell för mänsklig aktivitet och ett evidensbaserat teoretiskt redskap i praktiken för arbetsterapeuter är Model of Human Occupation (MOHO). Den fysiska och den sociala miljön kan hindra/gynna ett aktivitetsutförande. Tillgänglighet och delaktighet i en aktivitet är viktig och visar förhållandet mellan person och miljö. Syftet med MOHO är att förmedla en djupare förståelse för aktivitetens natur i mänskligt liv och dess roll för hälsa och sjukdom. Människan ses som ett öppet system vilket är sammansatt av viljekraft-, vänjande- och utförandesystem. En viktig grund för modellen är dynamisk systemteori.

Arbetsterapeuten använder principer i MOHO som underlag för de beslut om åtgärder som fattas tillsammans med patienten (Kielhofner, 2002).

Value And Meaning in Occupation (ValMO)

Människan är av naturen en aktiv varelse som ständigt strävar efter att utföra aktivitet (FSA, 2005). Det skiljer inte sig åt vilken ålder människan befinner sig, utan strävan är alltid lika stark oavsett spädbarn eller pensioner. Värdet i att utföra aktivitet kan kopplas till olika värde dimensioner som praxismodellen ValMO beskriver. Människan mår bäst då hon är så aktiv som möjligt och upplever sitt aktivitetsutförande som meningsfullt och tillfredställande enligt Wilcock (2006). Arbetsterapeutiska praxismodell ValMO finns i syfte att förklara värden i aktivitet. Enligt Eklund, Gunnarsson & Leifstadius (2010) finns det enligt ValMO tre

stycken aktivitetsvärden. Dessa är aktiviteter av ”*konkret värde*”, ”*symboliskt värde*” samt ”*självelösnande värde*”. Det viktigaste vid aktivitetsutförande är att personen upplever mening. Mening kan upplevas beroende på aktivitetsvärdet individen upplever i samband med aktivitetsutförandet. ”*Konkret värde*” handlar om produkten en person får ut då han utför aktiviteten. Exempelvis skulle det kunna handla om ett lönearbete där den faktiska lönen är det som är det konkreta värdet i att jobba. En aktivitet av ”*symboliskt värde*” utförs eftersom att den har en betydelse vilket är präglad av personliga eller kulturella värderingar. Värdet i själva aktiviteten varierar beroende på vilken kultur individen kommer ifrån, livsfas, ålder, umgängeskrets, uppfostran och liknande. Genom att utföra aktiviteter av ”*symboliskt värde*” kan individen kommunicera med omvärlden. Exempelvis kan personer genom aktivitet påvisa vilken subkultur individen tillhör, nationalitet, religion och liknande. Det tredje och sista aktivitetsvärdet som Eklund, Gunnarsson & Leifstadius (2010) beskriver är aktiviteter av ”*självelösnande värde*”. Det är en aktivitet som inte är motiverad av konkreta saker eller präglad av kulturer och därmed laddat med symboliskt värde. Självelösnande värde är aktiviteter som utförs eftersom att personen själv vill av ren njutning och avkoppling (Bendixen et al., 2005).

Humanistisk syn på hälsa.

Arbetsterapeuten bör utgå från den humanistiska synen på hälsa som innefattar den holistiska synen där hälsan sätts i relation till människans möjlighet att nå sina vitala mål genom de sociala, kulturella och ekonomiska förutsättningar hon/han har. Den holistiska synen har en bredare syn på hälsa. Hälsan kopplas enbart till sjukdom när sjukdomen påverkar människans möjligheter att förverkliga sina mål. Enligt Wilcock (2006) beskrivs hälsa som ett tillstånd som är beroende av aktivitet som medel för att främja och uppnå hälsa. Detta kopplas till WHO's syn på hälsa från 1986, där hälsa är en resurs för det dagliga livet, med dess sociala och personliga resurser samt fysiska förmågor. Inom den holistiska synen har aktiviteter en tydlig plats. Individens aktiviteter främjar hälsa eller leder till ohälsa (Wilcock, 2006).

Känsla av sammanhang (KASAM).

I Antonovskys (2005) hälsobegrepp ingår begreppet Känsla Av Sammanhang, KASAM. Det omfattar tre delkomponenter, begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet. Ju högre KASAM individen har innebär det att hon har en stark förmåga att hantera utmaningar.

Hanterbarhet handlar om att kunna möta utmaningar, att ha sina egna resurser under kontroll och att veta vad man ska göra med andras resurser. Man tror att man kan hitta lösningar och strategier för olika situationer samt kunskapen om hur man kan påverka det som händer i livet. Man upplever sig ha tillräckliga resurser för att möta olika situationer i vårt dagliga liv. Om man kan hantera något känner man sig inte orättvist behandlad. I detta sammanhang vi kan arbeta med att hjälpa barn att ta kontrollen över sina liv och lyfta vi som personal fram barns resurser och begränsningar.

Begriplighet handlar om att förstå situationen nu och i fortsättningen. Att man förstår sig själv och andra. Här upplevs omvärlden som begriplig istället för kaotisk.

Att förstå vad som händer och kommer att hända skapar trygghet som är viktigt med arbetet med barnen i sån situation. Här är viktigt för personalen att veta att den information som de ger till barnen når fram. Informationen ges på olika sätt och det är viktigt hur gör personalen planering och mål tillsammans med barn och familj? Personal måste tänka hur kan de få barnet att känna sig förstått.

Meningsfullhet handlar mycket om motivation, lust och delaktighet för den enskilde. Att man tycker att det man gör är meningsfullt. Här uppfattar barnen om livet har en känslomässig mening och upplever delaktighet. Personal kan tänka på hur får de barn att känna sig delaktiga, hur lyfter de upp barns intresse, lust och önskningar och hur får de barn att känna en positiv framtidstro. (Antonovsky, 2005)

Aktivitetsbegränsningar och Aktivitetsförlust.

På grund av ohälsa, språk och föräldrarnas hälsoproblem är barn i flyktingfamiljer begränsade att utföra meningsfulla aktiviteter såsom andra barn i deras ålder. Aktivitetsförlust är förlust av tillgång till aktiviteter. Aktivitetsförlust enligt Wilcock (2006) ”innebär påverkan av en yttre omständighet som utestänger en person från att förvärva, använda eller åtnjuta något”. Denna process sker under en längre tid som skiljer aktivitetsförlust från aktivitetsavbrott. Aktivitetsförlust under lång period har skadlig inverkan på hälsa, välbefinnande och anpassning (Wilcock. 2006).

Aktivitetsobalans

Aktivitetsobalans hos barn är ett stort problem. Migrationsrelaterad stress och PTSD påverkar aktivitetsbalansen hos föräldrar som i sin tur påverkar aktivitetsbalansen hos barn.

Om familjerna saknar daglig struktur utgör det stora svårigheter för barnet. Detta har familjen svårt att själva se och tror att det är barnet som gör fel.

Barn har föräldrar som inte kan följa med till olika aktiviteter och som behöver hjälp med hushållet. De har småsyskon att passa. På grund av allt detta uppstår aktivitetsobalans som här leder till aktivitetsutanförskap (Christiansen & Baum, 2006). Barn har inte möjligheter och tid att utföra de aktiviteter som de vill.

Vidare beskriver Christiansen & Baum (2006) för att hjälpa människor från andra kulturer för att bekämpa ohälsa använder arbetsterapeuten aktivitetsvetenskap som redskap vid interventioner.

Aktivitetsens betydelse.

Wilcock (2006) ser behovet av görandet som en central del för människor. Görandet är ett medel för överlevnad och för att uppnå hälsa. Utförande av aktiviteter ses som en länk mellan överlevnad och hälsa där det i aktiviteten finns betydelse, syfte, valmöjligheter och där individen kan uppnå tillfredsställelse. Människan har genom aktivitet möjlighet att utvecklas och träna personliga, psykiska och sociala förmågor. Wilcock (2006) beskriver vidare även känslan av tillhörighet genom att människan utför aktiviteter i grupp. Här är en koppling till KASAM (känslan av sammanhang) som ingår i Antonovskys (2005) hälsobegrepp. Där menas att människan har hälsa om individen upplever en känsla av sammanhang. Individen är en social varelse och då ökar betydelsen av gruppaktiviteter.

Lek

Vygotskij (1995) betonar att leken är en social process. Leken är barnens arbete och deras liv. Genom olika aktiviteter och lek lär sig barnen om sig själva och världen omkring dem. Det hjälper barnen att förstå sin omgivning och ger dem en chans att lära sig och att öva nya färdigheter. Barn lär sig vid lek att lösa problem, att tänka logiskt, att kommunicera, samspela med andra, anpassa sig till situationer socialt och att ha acceptabelt beteende, kreativitet och flexibilitet (Vygotskij, 1995).

Leken är ett exempel på en aktivitet som kan användas som arbetsterapeutisk intervention tillsammans med barnet och deras närstående (Christiansen & Townsend, 2010). Skapande aktiviteter är ett annat exempel på aktivitet som kan användas som utgångspunkt för att

individerna ska kunna uttrycka känslor och tankar och dela dessa med andra. Detta kan i sin tur ge nya perspektiv som kan användas i deras vardagliga miljö (Thompson & Blair, 1998).

Leken har en terapeutisk verkan på barnen.

Leken är ett medel för att få barnen att må bra och väcka kreativitet. Lek hjälper arbetsterapeuten att etablera kontakt med barnen. Barn under lek glömmor bort sina problem och lär sig hantera, acceptera och bearbeta sin sjukdom samt se positivt på livet. Lek ger harmoni och livsglädje som gör bearbetning av kriser lättare. Lek skapar en rolig rehabiliteringsform för barn med olika problem. Det måste skapas ett lekutrymme för barn. När barnen leker på friplats känner de sig friska. Genom leken etablerar barnen kontakter och lär känna andra barn. Under lek bearbetar barn sådant som skrämmer dem. I sina lekar får barnen utlopp för sina känslor (Winnicott, 1993).

De psykologiska och hälsorelaterade aspekterna angående flyktingar samt aspekterna rörande aktiviteter hos vuxna som var på flyktningsförläggningar har uppmärksammats i litteraturen (Steindl, 2008). Däremot hur arbetsterapeuten och andra yrkesgrupper hjälper flyktingbarn och barn som föddes i Sverige och tillhör flyktingsfamiljer med hälsoproblem att bearbeta problem har inte uppmärksammats så mycket. Ett stort arbete inom detta område genomförs av personalen på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Malmö.

Aktiviteter som författarna ska beskriva ingår i metoden som heter "Väskornas Växthus". Det bedrivs på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Malmö. Projektet har påbörjats för endast ett och ett halvt år sedan. Ett stort, aktuellt och viktigt arbete förbättras och utvecklas parallellt. Det är en levande verksamhet. Författarna vill med vår insats i detta arbete beskriva barnaktiviteter med arbetsterapeutiskt perspektiv.

Syfte

Syftet är att beskriva hur personal på Röda Korsets behandlingscentrum för krigsskadade och torterade i Malmö använder aktiviteter vid sitt arbete för att hjälpa barn som befinner sig i riskzonen för att utveckla PTSD.

Frågeställningar

1. Hur upplever personalen att aktiviteter hjälper barnen att få utrymme för att de ska kunna uttrycka sina känslor och tankar.
2. Hur upplever personalen att aktiviteter hjälper barnen att ge verktyg för att hantera egna svårigheter utifrån att deras föräldrar har migrationsrelaterad stress eller PTSD.
3. Hur upplever personalen att aktiviteter hjälper barnen att bearbeta skam, kommunicera med omgivningen och förstå andras problem?

Metod

Författarna har gjort en kvalitativ studie och använt semistrukturerade intervjuer med personal. Studien omfattar inte intervju med deltagare (barnen).

Urval.

Kriteriet för att delta i studien blev att informanterna är frivilligledare eller yrkesverksam personal som arbetar på Röda Korset behandlingscentrum för krigskadade och torterade i Malmö med barn vars föräldrar går på behandling för migrationrelaterad stress och PTSD. Författarna kontaktade en yrkesverksam arbetsterapeut och bildterapeuter som arbetar på Röda Korset. Intresset väcktes efter en föreläsning som författarna deltog i. Arbetsterapeuten och bildterapeuten presenterade författarna till till projektledare som hjälpte till med att hitta antal intervjupersoner som behövdes för att genomföra studien. Femton personer istället för åtta har inbjudits till deltagande med tanke på eventuellt bortfall (extern och intern). Åtta deltagare har intervjuats. Svaren från åtta deltagare har använts i den här studien.

Person 1. Yrkesverksam. (1) Psykolog.

Person 2. Yrkesverksam. (2) . Arbetsterapeut, samtalsterapeut, bildterapeut, specialistutbildning inom neuropsykiatri.

Person 3. Yrkesverksam. (3) Socionom och socialpedagog.

Person 4. Frivilligledare. (4). Kandidatexamen och magisterexamen i mänskliga rättigheter.

Person 5. Frivilligledare. (5). Kandidatexamen och magisterexamen i internationell relation och etniska relationer.

Person 6. Frivilligledare. (6). Student på folkhälsovetenskapliga programmet.

Person 7. Frivilligledare. (7). Kandidatexamen i sociologi.

Person 8. Frivilligledare. (8) Undersköterska.

Datainsamling

En halvstrukturerad intervju har gett deltagarna utrymme att belysa andra aspekter i ämnet. Detta har skapat en bred och fördjupad förståelse hos författarna som annars hade varit svårt att förutse och efterfråga (Wibeck, 2000). För att stärka validiteten samt undersöka om frågorna motsvarar vårt syfte genomförde författarna en testintervju med samma personer (Kvale, 1997).

Procedur

Innan författarna påbörjade intervjuerna, gjordes en provintervju. Intervjun genomfördes på Röda Korsets lokal. Datainsamlingen skedde vid flera tillfällen och författarna deltog båda i intervjuerna. En ställde frågor och skötte tekniken kring inspelningen. Den andra antecknade informationen och hjälpte till med formuleringar av begrepp och ställde följdfrågor vid behov. Svaren upptogs på band (Depoy & Gitlin, 1999).

Bearbetning av den insamlade informationen

Ljudupptagningsinstrumentet som användes till datainsamling var Iphone. Det insamlade materialet överfördes i dator. Författarna transkiberade därefter innehållet som inhämtades från datainsamlingen med informanterna. Det transkiberade materialet analyserades därefter utifrån manifest-kvalitativ innehållsanalys som Granheim & Lundman (2004) beskriver. Det första steget i processen innebar att författarna valde meningsbärande enheter som stämde överens med studiens syfte. De meningsbärande enheterna kodades och namngavs. Namngivning till meningsbärande enheterna gjordes eftersom att det i framtiden skall bli enkelt för författarna att hitta meningarna. Med hjälp av koderna bildade författarna tre

stycken huvudkategorier vilket användes därefter för att presentera insamlad data i resultatet. (Graneheim & Lundman, 2004)

Etiska överväganden

När projektplanen och intervjuguiden blev godkänd av handledare och på etikseminariet samt revidering av intervjuguiden gjordes kontaktades personer som blev intervjuade via email och telefon. På så vis kom författarna i kontakt med studiens informanter och respondenter. Därefter skickade författarna ett brev via email till deltagarna som innehöll projektplan, intervjuguide, samtyckesblankett samt informationsbrev till berörd verksamhetschef. Deltagandet i studien är frivilligt och kan utan konsekvenser avslutas omgående om så önskas.

Resultat

För att få en uppfattning om hur alla aktiviteter genomförs och motiveras med tanke på den progress som barn har haft efter utförande av varje aktivitet beskriver vi *”Väskornas växthus”* som en helhet. Projektet är mycket målinriktat. Det finns huvudsyfte för hela projektet och mål för varje tre perioder på åtta veckor samt mål för varje dag då barnen och personalen träffades.

Barnverksamhet Väskornas Växthus.

En verksamhet för barn till föräldrar med migrationsrelaterad stress och PTSD har byggts upp under hösten 2010 vid Röda Korsets behandlingcenter för krigsskadade och torterade i Malmö. Deltagare i projektet arbetar med barnens känslor, tankar och funderingar kring allt som hör till deras vardag genom struktur och rutin. Programmet består av tjugofyra veckor. Under den här tiden beskriver informanterna att den samlar upp barnens egna lösningar på hur de kan må bättre. Barn tar sig igenom *”nutiden”*, *”dåtiden”* och avslutar med *”framtiden”*.

De tjugofyra gångerna som barnen träffas är uppdelade i tre åttaveckorsperioder. En grupp består av:

Fyra frivilligledare och en behandlare är med endast vid sju tillfällen under projektstiden. En handledare som träffar de frivilliga fem gånger under de tjugofyra veckorna. Varje grupp består av sex till åtta barn. Deras ursprungsländer är Irak, Somalia och Kosovo. Vidare beskriver alla informanter att barnverksamheten består av tre grupper vilka är:

”Lejonggruppen”, ”Stjärngruppen” och ”Drömlaget” som startade under oktober och november 2010.

Personalgruppen som arbetar med barnen mest är volontärsarbetare. Arbetet i sig innebär mycket planering och utvärdering av barnprojektet.

”Man försöker tänka på allt möjligt då man planerar och genomför aktiviteterna. Dom ska trivas, må bättre av det, lära sig någonting nytt, någonting dom vill göra på fritiden.” (4)

Under deltagande i barnprojektet får barnen leka, måla, prata och diskutera med varandra. Allt som utförs under dagen dokumenteras och utvärderas. Volontärsarbetarna jobbar med grupper som ledare vilket i sin tur innebär att bolla med ideer och förbereda passen inför barnverksamheten. Som underlag använder sig personal av förutbestämda teman då dem planerar och utför sitt arbete med barnen. Teman berör alla aktiviteter som utförs på behandlingscentret. Person (6) beskriver detta på följande vis:

”Vi har olika aktiviteter och olika saker vi gör hela tiden. Vi följer ett slags tema. Det är tre olika delar. En från förr och sen vid nutiden samt framtiden. Det fokuserar vi på. För varje gång är det olika aktiviteter. Det som avgör är vart i tidslinjen vi befinner oss i.”

Mycket fokus i arbetet sätts med familjen, känslor och drömmar. Barnen är delaktiga vid planering och bestämmelser vad det gäller vilka aktiviteter som skall utföras i barnverksamheten.

”Det är viktigt att engagera barnet. Vi frågar barnen hela tiden. Vi gör allt tillsammans med barnen. Målar vi så målar även barnen. Vi vill visa på att vi alla är på samma nivå. Vi vill få dem att bli bekväma.” (4)

Volontärsarbetarna deltar i aktiviteterna med barnen. Informanterna beskriver att ibland förekommer det att dem observerar barnen under aktivitetsutförande.

” Om det är en samarbetsövning så deltar vi inte utan låter barnen samarbeta. Vi som ledare observerar då. Fifty, fifty alltså (50-50). Det beror på. Ibland får vi hjälpa dem att

skriva brev. Ibland deltar vi, ibland så observerar vi. Det beror på. Huvudsaken är att dom är engagerade.” (7)

Alla volentärsarbetare och behandlare som arbetar med barnprojektet har olika utbildningsnivåer och yrkesprofessioner. Informanterna ser det som en fördel, eftersom att dem kan dra nytta av olika perspektiv och sätt att arbeta med barn. Olika yrkeskompetenser innebär att dem lär sig av varandra också. En del studerar och en del är färdigutbildad. Dem olika yrkeskompetenserna består av arbetsterapeut, psykolog, socionom och andra frivillig arbetare med olika bakgrund och utbildningnivå. En del studerar på komvux. Enligt informanterna är barnen uppdelade i tre olika grupper vilka är ”Lejongrupp”, ”drömgrupp” och ”stjärngruppen”. Dessa tre grupper utför olika aktiviteter under barnverksamheten men utgår ifrån samma tema. Anledningen till skapande av olika grupper samt namnge dem, beror på enligt person (5):

”Bara att skapa ett namn på gruppen. Det skapar ett sammanhang och tillhörighet. Bara det tror jag gör mycket. Därefter måste vi alltid också göra det i relation till någon annan.”

Informanterna beskriver även att en annan arbetsuppgift går ut på att förmedla känslan av trygghet om att prata om sina känslor, samt få barnen att förstå att det är okej att må dåligt om föräldrarna har det tufft. Personalen beskriver att dem tvingar aldrig barnen att delta i aktivitet. Allt är frivilligt.

”Det är en grupp, så man får se till gruppen. Ett barn kan inte styra att vi inte gör en aktivitet helt och hållet. Vi är dock absolut lyhörda om vad barnen vill. Alla barn behöver inte exempelvis skriva ett brev till sig själva. En del kanske vill måla en bild till sig själva och då får dom göra det. Det är liksom inget tvång. Huvudsaken är att barnet har roligt då han gör det han gör. Jag tänker att man kan resonera sig fram med barnen.” (7)

Enligt informanterna anpassar personalen sig för gruppen, eftersom att den ska fungera. Men någon form av individuell anpassning görs inte. Ett flexibelt arbete är väsentligt eftersom att arbetet utförs med människor och en grupp. Till en viss del blir det individuell anpassning eftersom att alla deltagare uppmanas att delta i beslut som tas. Det är svårt att tillgodose alla deltagares behov. Exempelvis beskriver en av informanterna att en pojke är jättestressad samt har svårigheter att sitta still. Pojken är snabb vid aktivitetsutförandet. Eftersom pojken har svårt att sitta still, samt slutför sina uppgifter snabbt, har det lett till att personal gett honom extrauppgifter för att hålla honom sysselsatt. Personalens uppgift är dels att leka med barnen,

samt att förse barnen med övningar som får dem att må bra. Dessutom att förmedla känslan av att det är okej att leka oavsett aktuella välmående. Trivsel är också viktigt att förmedla till barnen.

Aktiviteter kan tillföra barn en positiv och verksam metod som kan användas i arbetet med barn som är i riskzonen för att utveckla PTSD.

” Hela projektet bygger på en tidsresa där det ingår olika aktiviteter som vi gör i olika faser. Det är tre olika faser Nutid dåtid och framtid. Då ska dom aktiviteterna vi gör spegla fasens uppgifter” (2)

Aktiviteter användas för att uttrycka och bearbeta känslor, utveckla kommunikationen, stärka identitet och självbild, men även för att träna olika färdigheter och ha det roligt tillsammans. Aktiviteterna som ingår i projektet utförs i grupprum. Grupprummet liknar en träningslokal enligt informanterna. Alla aktiviteter som beskrivs görs i träningslokalen. Person (1) beskriver lokalen som:

”Vi har ett grupprum, som är för fysiska aktiviteter, träningsgrupper för vuxna. Men som görs om på kvällstid till barnaktiviteter. Man lägger ut mattor, kuddar och små bord. Det material som behövs för vad man ska göra just den kvällen. Tillgång till köket. Vatten, frukt och sådana som man bjuder på. Det är ont om plats här. Det finns inte plats att förvara grejerna på. Dom står på ett förråd. Rummen kunde vara större, det finns inga fönster. Man märker inte av om det är kvällstid eller dagstid därinne. Det är mörkt ändå. Man ser inte så mycket av om det är fönster eller ej. Det finns ju ventilation där!”

Enligt informanterna finns det en tydlig introduktion, mitt och avslut. Informanterna beskriver att de följer ett givet mönster då barnen anländer till barnverksamheten. De följer liknande tidsordning snarlikt varje dag, vilket innebär att de börjar med humörsbollarna, har presentationsövningar, fruktstund, saga och sist avspänningsövningar. En helt vanlig dag på barnverksamheten beskrivs av person (7) på följande vis:

”Det som är gemsamt dock är att vi alltid börjar med humörsbollarna. Sedan är det olika aktiviteter från gång till gång. Allt från lekar, måla familjeträd, plantera en solros som ska symbolisera framtid, vi har gjort må bra väskor som man kan ta fram och titta på vad det är som kan få en att må bra. Fotografier, leksaker, ritningar och liknande packar dom ner i väskorna. Penslar har jag sett. Mycket olika saker händer på en dag. Vi avslutar alltid med att läsa sagor och äta frukt. Vi läser en saga och dom får äta en frukt. Sagorna ska eventuellt

relatera till vad barnen kan känna. Har dom flydde från ett land eller hur ser det egentligen ut?”

Då barnen anländer till Röda Korsets lokaler, inleds alla dagar med att barnen får beskriva hur de mår genom att placera bollar i vaser och verbalt. Denna inledande aktivitet kallar informanterna för humörsbollarna. Alla informanterna berättade att inledningsvis börjar dagen med humörsbollarna. Personalen presenterar därefter vad dagen kommer att innehålla och vilka aktiviteter som är inplanerade för dagen. Dagarna inleds också med att barnen får sitta ner på golvet i en ring och diskutera dagen. En snabb genomgång görs och dagens aktiviteter presenteras inför gruppen. Barnen pratar med varandra och diskuterar hur de mår och känner inför dagen. I början är barnen alltid blyga och dessutom kan det bli livligt. Livligt kan det bli eftersom att vissa barn är väldigt ivriga i början och vill sätta igång med aktivitetsutförandet. Tendenser till igångsättningssvårigheter kan uppkomma bland barnen. Enligt person (4) kan det se ut på följande vis:

”Vissa kommer kanske lite apatiska, men då de kommer till vår verksamhet så lugnar de ner sig och blir automatiskt mycket gladare. Det är stor skillnad på hur barnen reagerar. Vissa kommer kanske lite nedstämda. Dom lugnar ner sig. Speciellt då vi gör avslappningsövningar. Först gick inte det eftersom att barnen ville ständigt röra på sig.”

Barnen är väl informerade om vad som gäller inför dagen genom att aktiviteterna finns uppskrivna på tavlan. Mellan introduktionen och mitten aktiveras barnen med olika aktiviteter så som lekar, dans, se på TV, familjeträd, plantera blommor, fotografi, charader, målning och teater.

”Dels får dom integrera med varandra. Dom står ihop, har charader, målar och visar upp, skapar lera och liknande. Allt sker i grupper. Det är inte så att dom utför aktiviteterna en och en. Dom pratar väldigt mycket med varandra och diskussion.”(5)

”Just nu när vi målar exempelvis, speciellt när man målar någonting jobbigt så kunde småbarnen inte fantisera till någonting som var dåligt/negativt med somalia. Barnen ville istället fantisera om cirkusar, solnedgångar och liknande, positiva saker alltså. Det är det enda skulle jag kunna tänka mig. ” (4).

Ålderskillnaderna mellan barnen är stora. I en av grupperna är det sju års skillnad.

Ålderskillnaderna har betydelse i kommunikationen, samarbetet och aktivitetsutförande. Detta på det viset att barnen tar till sig instruktioner olika snabbt vilket tros bero på

ålderskillnaderna samt de kreativa skapelserna barnen gör ser annorlunda ut. Person (4) beskriver ålderskillnadernas betydelse på följande vis:

”Barnen är olika snabba på att slutföra sina uppgifter. Vissa vill gör det väldigt bra, vissa vill bara bli klara så fort som möjligt. Det är väldigt individuellt! Vissa hinner inte heller alltid med! Åldrarna kan spela roll i det här! Dom är olika snabba på att göra olika saker!”

Majoriteten av aktiviteter är av skapande aktivitet. Informanterna menar på att skapande aktivitet inte ställer så höga krav på barnens kapacitet som exempelvis fotboll gör. Person (7) beskriver skapandeaktivitet på följande vis:

” Vi har breda aktiviteter. Vi väljer aktiviteter som funkar på olika åldrar. Aktiviteterna som görs ställer inga krav på ålder, styrka, fysisk kapacitet och liknande. Alltså att måla, lera, teatera och liknande. ”

Det spelar ingen roll huruvida den färdiga produkten blir vid utförande av skapande aktivitet. Det viktigaste är att barnen deltar. En halvfärdig produkt fungerar också bra. Barnen får dessutom feedback både av ledare och andra barn i gruppen på sina kreativa skapelser. Aktiviteterna som utförs i mitten av dagen kräver att barnen samarbetar. Barnen aktiveras även fysiskt via olika charadövningar. Charader är ett tillfälle då barnen får använda sin fantasi och skapa charad. Enligt informanterna kan det vara bra att aktivera barnen fysiskt eftersom att de har svårt att sitta still ibland (två timmars pass).

”Dessutom jobbar vi med charader för att vi märker att det går inte att få dem att sitta ner fokuserade i 2 timmar. Det är viktigt att vi ser till att de får använda sin fantasi. Genom charader kan de göra det. ” (4)

Vid mitten av dagen får barnen också tillfälle att presentera och diskutera sina kreativa skapelser med varandra. Barnen får då feedback av andra deltagare samt personal på sina kreativa skapelser. Barnen ägnar mycket tid åt skapande aktiviteter. Vid mitten är barnen alltid fokuserade och inne i det de gör. Mitten av dagen så läses sagor. Sagan som används vid aktiviteter är uppdelad i tjugofyra avsnitt. I mitten av barnprojektet är det paus också. Avslutningsvis aktiveras barnen med avslappningsövningar och utvärdering sker med humörsbollarna. Detta för att informanterna skall se hur aktiviteterna har påverkat barnen. Avslappningsövningarna kan vara svåra för vissa barn. Anledningen är att vissa barn har svårt att ligga still och gör ljud ifrån sig vilket stör andra deltagare.

" Barn kan ibland inte ligga stilla och gör mycket ljud. Det blir en konflikt eftersom att dom andra barnen stör sig på detta. Då brukar vi ha diskussioner kring hur vi kan hantera detta. Vi säger till dem dessutom. Dessutom ger vi dem valmöjligheter. Vi säger till dem att dom som vill slappna av, får slappna av. Dom som inte känner för det, behöver inte göra det." (4)

Innan avslappningsövningarna påbörjas ifrågasätts barnet om han vill delta i aktiviteten eller om han vill utföra en annan aktivitet istället. Barnen lyssnar på musik och tackar för dagen som avslutning. I en annan grupp beskriver informanterna att barnen avslutar med att äta frukt och får sagor upplästa. Barnen är oftast helt uppe i varv i slutet av dagen.

Själva programmet i sig är uppbyggt av mål. Trygghet är en faktor som är viktig att förmedla till barnen. Att barnen känner sig trygga i att förmedla olika känslor.

"Alla aktiviteter som är planerade är planerade efter teman. Temana är tänkta att kunna ge dem strategier och handlingsplaner för att hantera sina känslor överhuvudtaget. Både positiva och negativa. Man försöker lyfta fram att man kan ha både positiva och negativa minnen. Det ska också vara okej att prata om allting och hantera det." (7)

Att barnen förstår sina egna reaktioner också. Barnen lär sig alternativa sätt att förmedla olika känslor. Med sin kropp och verbalt alltså. Informanterna lär barnen att uttrycka sig trots språkliga barriärer. Brister i det svenska språket ses inte som ett hinder. Enligt en behandlare kan inte trygghet förmedlas utan att barnen självmant deltar i aktiviteterna, vilket innebär att barnenverksamheten byter, omstruktuerar och anpassar aktiviteterna. Det är viktigt att aktiviteterna skall få barnen att må bättre, trivas med det dom gör och samtidigt bidra till inläring. Aktivitetspåverkan är tydlig och positiv. Informanterna beskriver att barnen uppvisar positivt beteende. Barnen skrattar, har roligt och skojar med varandra. Utöver det bildar dom kontaktnät med varandra. Att barnen uppskattar dom aktiviteter dom utför på barnverksamheten är tydligt också då barnen utvärderar utifrån humörsbollarna vid hemgång.

"Genom att barnen vanligtvis fyller i den röda vasen med bollar då det är dags att dom går hem, så är det väl ändå tydliga tecken på att dom trivs med det dom gör här eller hur?" (5)

Att barnen uppvisar glädje och gemenskap under aktivitetsutförandet är också tydligt. Barnen hjälper varandra om dom upptäcker att andra har svårt att komma igång, vilket är ett tecken på samhörighetskänsla. Flickorna gaddar ihop sig mot killarna vilket också tyder på bra samhörighetskänsla. Genom att barnen deltar i aktiviteter, främjas hälsa positivt enligt en informants uppfattning.

”Rent logiskt förstår jag att aktivitet främjar hälsa. Dels genom att arbeta här på Röda Korset med barnatkiiteter. Dom återkommande barnen märker man tydligt på att dom har utvecklats.” (7)

Barnen skrattar hela tiden och har jätteroligt. Informanterna ser en koppling mellan aktivitet, hälsa och välbefinnande. Vid deltagande i aktivitet uppvisar barnen ett mer öppet beteende, att de har roligt samt att de känner sig trygga under aktivitetutförandet. I synnerhet de barn som deltar regelbundet.

Informanterna beskriver att barnen hamnar i flowupplevelse

”Vi glömmar oftast tid och rum hos oss. Väldigt ofta är dom helt fokuserade på sitt och försvinner in i det dom gör!” (5)

Detta är tydligt eftersom att barnen sitter koncentrerade under aktivitetutförandet samt glömmar bort tid och rum. Informanterna beskriver att barnen reagerar med chock i samband med avslut. Dessutom uppskattar barnen det dom gör på barnprojektet eftersom att dom vanligtvis vill bli klara med sina uppgifter.

Kultur är ett vanligt ämne som används som tema vid arbete med barnen. Informanterna beskriver att barnen beskriver sin kulturella bakgrund genom sina kreativa skapelser i form av att måla sina flaggor, visa på kartan vart de bor, beskriva hur det är i hemlandet verbalt, beskriva positiva och negativa händelser och upplevelser med landet och så vidare.

Informanterna beskriver att aktiviteterna anpassas inte efter religion eller kultur. Detta eftersom att det inte finns behov enligt informanterna. Person (6) berättar om anpassning utifrån religion på följande vis:

”Vi har inte behövt anpassa oss. Däremot då vi har föräldrar-barnträffar. Vissa mammor tycker inte att sina flickor ska krypa på golvet eller dansa. Ibland behöver vi anpassa oss förstås.”

Däremot arbetar personalen och barnen med kulturella frågor.

” Vi har landsfokus. Att barnens ska berätta om sitt land och liknande. Vart kommer dom ifrån? Fokus kring vart dom kommer ifrån och sådant. Att dom återberättar det.” (5)

Bland annat får barnen berätta vart de kommer ifrån och ta del av andra kulturer genom att presentera sina skapelser. Detta gör barnen på olika sätt beroende på aktivitet. Exempelvis har

barnen fått i uppgift att måla två tavlor. En som representerar positiva och en med negativa erfarenheter av hemlandet.

”Ja absolut! Det gör vi! Speciellt det där med kulturerer. Det är jätte intressant för oss att veta och för dom själva att vet om kulturerer. Vart man kommer ifrån, matkulturer och liknande. Vi lagar inte mat utan vi gör maträtter av lera. Då ska man göra sin favoritmaträtt av lera. En hel diskuterar vi just om kultur. Religion har vi inte kommit in på.” (4)

Barnen fick därefter i uppgift att diskutera om samt presentera sina kreativa skapelser i gruppen. Alla barn skulle ta del av varandras berättelser. Programmen som berör kulturella frågor handlar om att barnen ska få en större förståelse för vart man kommer ifrån. Vid aktivitet diskuteras olika kulturer därav ämnena kan handla om härkomst, mat och liknande. Det är inriktat på att barnen ska få förståelse för att vara barn till föräldrar som kommer ifrån ett annat land också.

Innehållsanalysen resulterade i följande fyra huvudkategorier:

Aktiviteter som hjälper barnen att uttrycka känslor och tankar.

Barnen har inte fått någon diagnos och de är inte sjuka utan befinner sig i riskzonen för att utveckla PTSD på grund av föräldrarnas ohälsa som påverkar dem.

” Det är ingen behandling, utan ett sätt att få barnen att förstå, prata och berätta om sin situation och börja tänka”(2).

Att uttrycka känslor verbalt är ofta svårt för barn som är i riskzonen för att utveckla PTSD därför att känslor är ett mycket abstrakt begrepp. Person (2) har sagt att: *” Barnen är olika som personer. En del tycker att det är viktigare att prata, medan andra uttrycker sig lättare fysiskt.”* Svårigheterna kommer vid de *” gånger då vi pratat om svåra saker. Jag kommer in som behandlare och pratar om saker och ting som har varit svårt. Barnen tycker att det är svårt och sluter sig. Dom glömmer bort sig själva oftast och tänker mer på sina föräldrar”.*

Behandlare och volentärsarbetare planerar tillsammans vad som skall göras under barnverksamheten. Behandlare tar upp ämnen som har med PTSD och migrationsrelaterad stress att göra. Tanken är att barnen skall få ökad förståelse för hur deras föräldrars svårigheter. Bland annat förklarar behandlare till barnen vad föräldrarna har med sig samt varför de reglerar som de gör i vissa situationer. Vidare beskriver informanten att barnen har

liknande reaktioner på sin situation vilket i sin tur innebär att de sover dåligt, har mardrömmar samt koncentrationssvårigheter.

”Aktiviteterna handlar om samma sak på ett eller annat sätt”(2)

Aktivitet hjälper barnet att få utlopp för de starka känslorna skuld, hat och ilska. Personal använder skapande aktiviteter som bilder då den skyldige blir synlig. Känslor av meningslöshet och tomhet är vanliga hos barn och även det kan synliggöras i en bild.

” Vi försöker att skapa aktiviteter som kan spegla känslor, tankar och minnen. Vi har olika aktiviteter. Dom jobbar med lera, rörelser, dans, teater och alla möjliga saker.” (2)

Plantera frön är ett exempel på en aktivitet som barnen får göra. Trädet i sig skall symbolisera framtiden. Syftet med denna specifika aktivitet är att barnen skall tänka positivt om sin framtid och se fröet utvecklas.

”Exempelvis så har vi sjungit i olika toner. Alltså hur det låter då man sjunger undertiden som man är arg, glad eller ledsen, vilket vi kallar för känslorpass. Barnen ska få prova på olika känslor och förstå att det är okej att visa att man är ledsen, gråter eller liknande.” (6)

Barnen brukar sjunga i olika toner som skall representera olika känslor. Syftet med denna aktivitet är att barnen skall få prova på olika känslor, samt förstå sig på skillnader mellan dessa. Även att kunna kommunicera och beskriva sina känslor.

Som nämnts tidigare är aktiviteterna som görs på barnprojektet välplanerade och formulerade utifrån förutbestämda teman som består av åtta stycken. Teman skall ge barnen strategier och handlingplaner för att barnen skall hantera känslor, vilka kan bestå både av positiva och negativa. Trygghet är viktigt att förmedla också. Att barnen känner sig trygga i att visa olika känslor. Dels får barnen lära sig att uttrycka känslor verbalt samt fysiskt. Detta görs genom att barnen exempelvis får delta i charadövningar. Enligt informanterna innebär det att barnen får möjlighet att spela upp olika känslor. Exempelvis får barnen i uppgift att uppvisa vilka ansiktsuttryck eller kroppsspråk som utstrålas i samband med att individer upplever känslan arg. Därefter får övriga deltagare gissa sig fram, vilken känsla barnet försöker illustrera genom charadövningen.

”Dessutom jobbar vi mycket med charader för att vi märker att det går inte att få dem att sitta ner fokuserade i 2 timmar. Det är viktigt att vi ser till att de får använda sin fantasi. Genom charader kan de göra det.” (4)

Humörsbollarna är en annan aktivitet som berör känslor. Barnen markerar med tre olika bollar huruvida de mår eller känner inför en aktivitet. Bollarna finns i tre olika färger och finns i rött, gult samt grönt. Bollarna placeras därefter i glasvaser.

” En boll som är röd, gul och grön. Vi kallar dem för humörsbollar. När man kommer in i rummet, så är det första man gör är att ta dessa bollar. Om man känner sig bra, sådär eller dåligt. Det ska man göra när man går ut också.” (4)

Genom skapande aktivitet ges möjlighet till barnen att uttrycka känslor på ett unikt och varierat sätt. Under själva utförandet, deltar alla i aktivitet. Både volentärsarbetare och barnen. Alla skapelser som barnen gör genom deltagande i skapandeaktivitet presenteras till gruppen. Utöver det ovannämnda får barnen leka, måla och ”pyssla”. Aktiviteterna barnen gör är alltid kopplade till de åtta förutbestämda teman som primärt berör olika känslor. Enligt informanterna underlättar aktivitet barnen att få uttrycka känslor.

Efter att skulden och ilskan fått utlopp kan arbetet med att plocka fram en mer modifierad och realistisk självbild börja. Inte bara negativa känslor utan även de vackra och sensuella känslorna kan få sitt uttryck i bildskapande.

” Det är viktigt att kunna uttrycka sig på många olika sätt. Symboliskt, kunna använda andra uttryckssätt. Att man ger fler möjligheter till uttryck. I bild, charader och likande.

Människan måste få möjligheten att få uttrycka sig och berätta. Människan är en berättelse! Vi behöver kommunicera och berätta om våra liv, vad vi tänker, vad vi gör, hur vi mår osv. Alla sätt som man gör det på är lika mycket värde. Det är inte bara orden som är viktiga. Det är jätteviktigt att använda, kreativa aktiviteter. Människan är en kreativ varelse”.(2)

Att då få tillgång till kommunikation via olika aktiviteter gör känslorna konkreta och till viss del begripliga, barn blir mer öppna, berättar vad som tidigare hänt i livet, d.v.s. vad de varit med om som kan ha skapat rädslor och ångest. Då finns en möjlighet till att bearbeta sådant som gett svåra minnen eller andra negativa symptom genom aktivitet.

”Syftet är att barnen lär sig fler känslor, rent verbalt. Alltså vad betyder den här känslan. Syftet är att ju fler känslor jag känner till, desto fler finns. Dessutom blir det lättare för mig att uttrycka hur jag känner. Annars blir det bara att barnen upplever att dom känner någonting men de vet inte vad.” (3)

Föräldragrupper är en del av verksamheten. Många aktiviteter satte igång känslor och reaktioner. Det har funnits möjlighet till att samtala om frågor som rör skuld, förväntningar, livslust och samlevnad. Även mer existentiella frågor och religiösa frågor har känts viktiga.

Aktiviteter av olika slag leder till att barn blir piggare och gladare.

” Målen är riktade mot att det handlar alltså om PTSD som föräldrarna som regel har och inte barnen. Det handlar mycket om att barnen ska få berätta sin historia och få reda på sina föräldrars historia. Oftast har föräldrarna inte berättat för barnen för att skona dem från sina upplevelser. Det handlar om att återknyta sin historia. Det perspektivet har vi och det gör vi via olika tekniker.” (2)

Det finns ett tillfälle då barn och föräldrar deltar tillsammans i aktivitetsutförande. Tillfället kallar informanterna för ”föräldra-barnträff”. Ett annat syfte är att barnen skall få ett tillfälle att få presentera vad deom har gjort i verksamheten. Dessutom finns det till för att föräldrarna skall få hänga med i vad deras barn gör. Utöver det skall föräldrarna ge barnen uppmärksamhet och feedback på barnens kreativa skapelser. Barnen visar vid detta tillfälle sina kreativa skapelser till föräldrarna.

”Vi har våra föräldrar-barn träffar. Det innebär i sin tur att vi erbjuder in våra föräldrar. Barnen ska få tillfälle att dom ska få presentera det dom har gjort till föräldrarna.” (4)

Detta är även ett tillfälle för föräldrarna att få kommunicera med personalen. Enligt informanternas beskrivning, ägnas mycket tid åt skapande aktivitet, vilket innebär att barnen har en mängd olika produkter att gå igenom med föräldrarna. Föräldrarnas uppgift vid föräldra-barnträffen beskrivs av person (4) på följande vis:

”Dom ska delta. Det är deras uppgift. Visa barnen uppmärksamhet och se vad dom har gjort. Första barnträffen, skulle barnet berätta allt dom hade gjort under dessa 6-7 gångerna. Uppgiften gick ut på att dom skulle sätta upp allt på en tavla och därefter presentera det dom har gjort till föräldrarna. Föräldrarna skulle gå som en guide. Detta för att barnen skulle få lite bekräftelse på det dom har skapat.”

Aktiviteter som ger barnen verktyg för att hantera egna svårigheter utifrån att deras föräldrar har migrationsrelaterad stress eller posttraumatiskt syndrom.

Aktivitet är en hjälp i identitetsutvecklingen. Det stärker identitet och självbild hos barn. Aktivitet är ett verktyg för arbete med självbilden medan personal tidigare använde mer traditionella stödsamtal.

”Det handlar om att dom ska sätta ord på känslor genom vad de upplever så har du lättare att bemästra svårigheter under skoltid och även i hemmet. Ju säkrare du blir, desto säkrare självbild du har desto lättare blir det att hantera sina problem som kommer runtomkring dig.

Om man känner sig säker i den man är, så kommer man lättare att kunna ta beslut i det som gynnar mig. Ju mer barnen utvecklas som individer ju mer självständig blir barnet". (3)

De understryker att kommunikationen under aktiviteter ger en möjlighet till bekräftelse och växande. De fysiska aktiviteterna för barn betyder oerhört mycket.

Barnprojektet på Röda Korset har ett långsiktigt mål. Allt som barnen gör under barnverksamheten antecknas och packas ner i "väskan". Barnprojektet har en aktivitet som går ut på att barnen tilldelas väskor. I väskorna skall barnen placera skrivna tips eller konkreta produkter som får dem att må bra. Enligt person (5) beskrivs denna aktivitet på följande vis: *"Vi har gjort en "må bra väska". Barnen stoppar in saker och ting som dom själva mår bra av. Om dom gillar att måla, rita, lyssna på musik och sådant. Dom lägger ner olika saker i väskan. Ett barn stoppade exempelvis en pensel i väskan. Detta skall dom ha med i framtiden. Syftet med må bra väskan, är att dom ska ha någonting att blicka tillbaka till. EN slags påminnelse om vad det egentligen var som fick dem att må bra"*

Det kan handla om tankar, en viss musik, garn, cd-skiva och andra objekt som används vid aktivitetsutförande. Syftet är att barnen skall ha någonting att blicka tillbaka till då verksamheten är slut.. Ett vertyg som skall hjälpa barnen att bearbeta framtida problem. Informanterna beskriver detta som ett alternativt sätt att föra dagboksanteckningar. Barnen får även i uppgift att visa upp innehållet i väskorna för varandra och personalen. Detta eftersom att barnen skall ta lärdom av varandra, samt ge tips enligt informanterna. En av informanterna beskriver att hon har en flicka på sex år som inte kan skriva eller läsa. Barnen skall känna sig som barn utan att känna behov av att ständigt tänka på problem. Informanterna beskriver att dom lär ut barnen strategier för att lägga problem åt sidan och ägna sig åt någonting som upplevs roligt istället.

Det är viktigt hur lång tid man arbetar med barn för att få resultat. "Väskornas Växthus" utförs 24 veckor. Alla mål som har ställts vid verksamheten kan inte uppnås under kortare tid på grund av förståelse och bearbetning av tankar och känslor som tar mycken tid.

Aktiviteter hjälper barn till en personlig utveckling och byggande av ett självförtroende. De ger barnet en möjlighet att tänka över "vem är jag?"

Aktiviteter ger till barn ett uttrycksmedel bortom orden vilket leder till ett ökat självförtroende och en starkare individualitet i mötet med andra.

Gruppaktiviteter med barn ger till föräldrarna möjligheten att öppna upp sitt innersta. Under dagen då föräldrarna och barnen träffas fanns det gott om tid till dialog utifrån bilderna som barnen själva eller med föräldrarna har skapat.

Informanterna beskriver att barnen hamnar i flowupplevelse.

”Vi glömmar oftast tid och rum hos oss. Väldigt ofta är dom helt fokuserade på sitt och försvinner in i det dom gör! Dom är väldigt fokuserade i det dom gör.” (5)

Alla informanterna beskrev att barnen reagerar på liknande vis under aktivitetens utförande. Det är tydligt eftersom att barnen sitter koncentrerade under aktivitetens utförande samt glömmar bort tid och rum. En av informanterna beskriver att barnen reagerar med chock i samband med avslut. Dessutom uppskattar barnen det de gör på barnprojektet eftersom att de vanligtvis vill bli klara med sina uppgifter.

Existentiella och religiösa frågor var också viktiga ämnen och uppstår vid utförandet av aktiviteter. Fastän att personal inte tar upp de här frågorna speciellt för diskussioner visas deras tanke om sig själv, familjen, livet och tron i barns verk till exempel i bilder.

”Det är jätte intressant för oss att veta och för dom själva att vet om kulturerer. Vart man kommer ifrån, matkulturer och liknande. Vi lagar inte mat utan vi gör maträtter av lera. Då ska man göra sin favoritmaträtt av lera. En hel diskuterar vi just om kultur. Religion har vi inte kommit in på. Då vi tänkt ut aktiviteterna i förväg, så tror jag att vi redan där försökte anpassa oss. Det skulle vara anpassat till alla barns åldrar. Tanken var det i början. Olika hälsotillstånd, olika bakgrunden och liknande. Det har vi tänkt på redan innan. Inför varje träff anpassar man lite också.” (4)

Hur aktiviteter hjälper barnen att kommunicera med omgivningen och förstå andras problem.

Gruppaktiviteterna är en stund då barn är tillsammans. Kommunikationen uppstår under och genom olika aktiviteter. De träffas med varandra tillsammans med personal och pratar om hur det varit sedan förra träffen. Själva deltagandet i aktiviteter är viktigt och att göra något gemensamt med andra som har samma problem. Det höjer deras känsla av sammanhang. Aktiviteter har stor betydelse i kommunikationen. Om ingen lyssnar och förtår barnen påverkar det negativt deras hälsa och välbefinnande och det kan leda till psykiskt och somatiskt ohälsosamma symptom vilket i sin tur kan leda till att de blir svagare och påverkas mer av föräldrarnas ohälsosamma symptom som PTSD. För barnen som har begränsningar i sin förmåga till verbal kommunikation på grund av skam, misstänksamhet och nedsatt tillit till vuxna är aktivitet som samtal ett sätt att kunna forma för dem sina tankar och idéer och bearbeta problem.

”Vissa tycker om att prata. Diskussionen är då det bästa för dem. Men vissa behöver kommunicera på andra sätt. Ibland kan det bästa vara att skriva ner det och sen kanske läsa upp det. Eller att visa det med kropp och känslor. Via teater. Vi har försökt ta hänsyn till alla känslor, vi har haft charader, dansar och liknande. Vi försöker verkligen ta hänsyn till olika uttryckssätt förutom bara det verbala. En del kanske inte vill kommunicera om dom har lite jobbigare sakerna. Det kan vara svårt att uttrycka sig. Dom kanske inte kan hitta dom rätta orden vid verbal kommunikation. Det är bara för att ge dem ett exempel. Jag tror att dom har svårt att sätta ord på vissa saker.” (4)

Många barn har idag svårt att verkligen veta vad det är de känner och om de sedan inte har ord för att uttrycka sina känslor blir det ännu svårare.

I en gruppverksamhet för barn som är i riskzonen för att utveckla PTSD kan en aktivitet utgöra en naturlig samlingspunkt. Den blir en väg till kommunikation och förståelse för sig själv, men även förståelse för andra ungdomar. Kanske kan de upptäcka saker om sig själva under aktiviteter med andra barn dvs saker som de inte tidigare var medvetna om.

”Då skulle dom göra massa aktiviteter tillsammans. Dom gjorde presentationsövningar. Ställa frågor och liknande. Man ska ställa frågor. Det är inga problem att få barnen att kommunicera under själva aktivitetsutförandet. Det kommer automatiskt. Just det har vi haft mycket fokus i början. Exempelvis frågade man dem: Vad får dig att må bra? Dom är nyfikna på oss ledare. Ställer dom en fråga om oss, så ska vi svara på det. Dom är nyfikna.” (4)

Även de föräldrar som hade fått möjligheten att vara med under aktiviteterna kunde beskriva hur aktiviteten var ett stöd i kommunikationen. Aktiviteterna gjorde det möjligt att kommunicera, att öppna sig och att sätta igång känslor och reaktioner.

Då det kommer till kommunikation beskriver informanterna att svårigheter kan uppstå i samband med att barnen får i uppgift att prata ut om händelser som tynger dem. Ett vanligt problem som uppstår är att barnen glömmer oftast bort sig själva och fokuserar på att hjälpa föräldrarna istället. Barnen känner oftast ansvar över att ta hand om sina föräldrar.

Under själva aktivitetsutförandet, kommunicerar barnen med varandra där dom delar med sig både positiva och negativa erfarenheter och känslor med fullständig kontroll över vad dom får berätta. Det enda som styr är själva teman som är förutbestämda och planerade i förväg.

Sålänge barnen håller sig till teman, så får dem prata om precis vad dom vill.

Alla aktiviteter som utförs på barnprojektet görs i grupp. Det i sin tur innebär att barnen lär sig att samarbeta och kommunicera. Barnen övar på att samarbeta bland annat genom lek. En lek går ut på att barnen skall placera kuddar på golvet och därmed undvika kontakt med

golvet. Samarbetet och kommunikationen skall ej vara verbal. Barnen får möjlighet här att läsa av varandras kroppsspråk.

”Vissa tycker om att prata. Diskussionen är då det bästa för dem. Men vissa behöver kommunicera på andra sätt. Ibland kan det bästa vara att skriva ner det och sen kanske läsa upp det. Eller att visa det med kropp och känslor.” (4)

Alla beslut som tas på barnprojektet är barnen engagerade i, vilket innebär att personalen har ett klientcentrerat bemötande.

Som personal gäller det även att anpassa sitt bemötande. Att vara på barnens nivå samt bemöta dem på ett sätt som passar dem.

Aktiviteterna som utförs på behandlingscentret hjälper barnen att kommunicera socialt, fysiskt samt mentalt. Det är okänt hur barnen tillämpar strategierna och metoderna som lärs ut på Röda Korset, eftersom att volentärsarbetarna och behandlare inte arbetar i hemmijön. Barnens deltagande i aktivitet blir en slags undermedveten kommunikation och alternativ kommunikation. Barnen förmedlar deras tankar och känslor genom sina kreativa skapelser. Informanterna beskriver att dom har sett att barnen har utvecklats mycket från att dom började i barnprojektet till dagsläget. Bland annat pratar barnen mer, står på sig mer och har utvecklat bättre självförtroende.

”Allt dom gör får dom feedback för. Dom mår bättre och har mycket bättre självförtroende. Dom mår bättre och vågar prata mer. Dom känner sig trygga och känner att dom kan vara sig själva. Som en liten flicka exempelvis som var väldigt blyg i början och tystlåten. Numer skuttar hon runt, dansar, pratar med alla och tar mycket mera plats, vilket förmodligen är resultatet av att hon varit delaktig i aktiviteterna här på Röda Korset. Hennes självbild har ökat.” (6)

Informanterna beskriver att ju mer barnen deltar i aktiviteterna ju mer ökar känslan av grupptillhörighet. Det individuella deltagandet ökar mer också. Kommunikationen sker dels via samtal och övningar.

Ett annat syfte med deltagande är att få barnen att kommunicera och berätta förstå sig själva och familjer, förstå sitt sammanhang. Därmed må bättre också. Varje aktivitet är vald för att de ska få möjlighet att kommunicera och har ett syfte.

Att utföra aktiviteter tillsammans i grupp ledde till att viktiga samtal uppstod. Aktivitet kan vara en genväg till samtalet. Barnen får då en möjlighet att uttrycka känslor. De negativa

tankarna har avtagit och bytts mot en framtidstro det vill säga ett ökat självförtroende och bättre förankring i verkligheten.

Förmågan till verbal kommunikation kan utvecklas genom aktiviteterna, t.ex. att börja använda mer ljud i sitt sätt att uttrycka sig. Bild är även användbart för de barnen som är väldigt verbala. Kommunikationen förstärks och underlättas ofta på ett sätt som barn tycker är roligt.

Aktiviteter som hjälper barn att utveckla färdigheter, ha det roligt och känna sig som en hälsosam människa.

Lösningar av problem i gruppen är ett sätt att utveckla färdigheter för barn till föräldrar med Migrationsrelaterad stress och PTSD.

Att få delta i en aktivitet där det råder jämlikhet skapar stor glädje. Barn kan vara kreativa och ha god fantasi. De kan uppleva stor glädje i att få skapa.

”Man behöver se dem. Dom längtar tillbaka. Dom skrattar och det syns tydligt att dom har jätteroligt. Dom springer och dom hörs! Dom är goda vänner nu också. Det har märkts!” (2)

Barnen och ledarna lyssnar på barnen som har svårt att uttrycka sig och hjälper dem att uttrycka sig icke verbalt. Barnen får en möjlighet att uttrycka sig fritt i olika aktiviteter, Det är också viktigt att ledarna har en förmåga till att skapa ett lekutrymme tillsammans med barnen. Detta lekutrymme ger en kreativ stimulans, trygghet och frihet för att barnet ska kunna ställa frågor och våga uttrycka sig fritt som underlättar för behandlare att arbeta med barn under flera träffar under de 24 veckorna.

Lyssnandet, dialogen under aktiviteter och leken är mycket viktiga och ger möjligheten och modet för barnen att vara allvarliga. Samtal används som ett redskap för att motivera aktivitet. Aktiviteter är en väg till glädje, kontakt och trivsel i barngrupper under gruppaktiviteter.

Diskussion

Metoddiskussion

Det har gjorts en kvalitativ studie och då användes semistrukturerad intervjuteknik. För att höja validitete har föfattarna genomfört en testintervju. Erfarenheter efter testintervjun:

Metoden som författarna använde sig av är ett perfekt sätt för informanterna att beskriva sin verksamhet samt personalens sätt att använda sig av aktivitet vid arbete med barn. Den valda metoden som användes besvarade studiens syfte. Metoden rekommenderas även att användas av Kvale (1997) om författare vill ta reda på erfarenheter informanter har haft i ett bestämt område. I författarnas fall var det Röda Korset och barnverksamheten.

Intervjuguiden som justerades därefter och innehöll följdfrågor bidrog till stor hjälp för att precisera svar. Enligt Kvale (1997) behövs justeringar och preciseringar göras för att underlätta inhämtandet av data från intervjuer.

Valet av att intervjua olika yrkesgrupper var också en fördel med tanke på att författarna fick olika synvinklar på hur arbete med människor skall utföras.

En svårighet som uppstod vid datainsamlingen var då författarna skulle få tag på informanter. Detta eftersom att verksamheten som berör "Väskornas Växthus" har inte mycket personal, med tanke på att verksamheten är så ny. Detta löstes dock och informanterna fick hjälp av personal som arbetade på Röda Korset.

Att göra en innehållsanalys på inhämtad data var dessutom svårt. Detta tror författarna beror på att ämnet som berördes till mestadels var andra människors upplevelser.

Att spela in intervjuerna och därefter transkribera inhämtad data sågs som en fördel av författarna. Detta eftersom att ingen data kommer att gå förlorad.

Tiden att genomföra intervjun räckte inte. Författarna fick analysera genomförandet av intervjun med tanke på att förkorta tiden för att få svar på alla frågor. Detta i sin tur innebar att författarna blev tvungna att ta bort samt redigera intervjuguiden. Vissa frågor som ställdes var väldigt breda också, vilket i sin tur kunde leda till att informanterna besvarade vissa frågor snarlikt som i förra frågan.

Frågorna fick tydliggöras för att undvika att informanterna besvarade frågorna på ett orrellevant sätt. Vissa ord som användes från början var väldigt arbetsterapeutiska. Detta i sin tur ledde till att informanterna inte förstod vissa frågor. Författarna försökte vid testintervjun att tydliggöra dessa begrepp, men det visade sig att detta tog värdefull tid. Testintervjun ledde i slutändan till att vissa frågor formulerades om till ett mer begripligt språk. Detta med tanke på att författarnas informanter har olika bakgrund, utbildning och erfarenhet i ämnet anpassades frågorna under intervjun för att deltagarna skulle kunna förstå alla begrepp.

Efter den så kallade finslipningen och justeringen, bidrog det till att informanterna kunde besvara alla frågor inom den tidsram som författarna från första början planerade. Det har hjälpt att organisera nästa intervjuerna bättre.

Även ifall frågor justerades och anpassades, var det vissa informanter som inte förstod själva intervjun. Därav ledde det till att informanterna frågade om vissa termer vilket författarna besvarade. Då författarna förtydligade de begrepp som av informanterna uppfattades som obegripliga, fick författarna relevanta svar.

För att stärka validiteten i studien samt harmonisera kunskapsrepresentativiteten frågorna anpassa till intervjuarens utbildning och kunskap under själva intervjun efter svar på demografiska frågor i form av förklaringar av arbetsterapeutiska termer omformuleringar av följdfrågor.

Resultatdiskussion

Syftet med denna studie var att beskriva aktiviteter som personal på Röda Korset använder vid arbete med barn som befinner sig i riskzonen för att utveckla PTSD.

Personal har olika erfarenheter av att arbeta med barn som är i riskzonen för att utveckla PTSD. Deras samlade erfarenheter, olika utgångspunkter och professionella synvinklar gör det möjligt att planera, organisera och genomföra aktiviteterna med barn ömsesidigt. Detta hjälper personalen vid arbetet när det är svårt att komma i kontakt med undanträngda upplevelser och starka farliga känslor hos barn.

Lek, samtal, bildskapande aktiviteter och en trygghet som barn får hjälper till att känslor och tankar med oro och ångest åskådliggörs. Det hjälper dem i sin tur att utveckla bemästrande strategier vid bearbetning av problem.

Aktiviteterna som var bra planeras, organiseras och genomförs av personal som hjälper dem med dessa svårigheter som uppstår på grund av barns nedsatta förmåga att kommunicera. Under utförande av aktiviteterna dåligt minne då händelsen eller rädslan kommer på bild eller frigörs förbättrar det barnens välmående och hälsa.

Aktiviteter som ett alternativ till verbal kommunikation underlättar för barn att våga samtala om vad de varit med om och våga sätta ord på sina känslor och sina tankar.

Med tanke på aktivitetsformer som är viktiga vid aktivitetsanalys och aktivitetsutförande kan författarna konstatera efter informanternas svar att det var en lugn och trygg atmosfär som ger kreativ stimulans och frihet att ställa de förmodligen aldrig ställda frågorna hos barn angående deras olika problem och hjälper dem att uttrycka sig.

Aktiviteterna tillgodoser hos barn ett behov av att få större kunskap om sig själva och om sina problem.

Kontinuerliga möjligheter att öka sin kompetens genom organiserade utbildningar för personalen hjälper till att genomföra aktiviteter med barn då aktiviteter kan vara en verksam metod för att ge de unga möjlighet att stärka sin jag-känsla och sitt självförtroende.

Kommunikationen under aktiviteter leder till att barn utvecklar en bättre känsla för det egna jaget (Cullberg, 1996).

Idag arbetar personal på Röda Korset med att använda olika aktiviteter för att underlätta kommunikationen för barn och att uttrycka och bearbeta känslor. Fysiska och mentala träningar av olika funktioner genomförs med barn och ger stor effekt på deras hälsa.

Kontinuerligt genomförs lekutveckling. Det diskuteras och planeras ordentligt på gemensamma möten av personal på Röda Korsets behandlingscenter för krigsskadade och torterade i Malmö och av personal från olika avdelningar från Röda Korset i Sverige. Vid sitt arbete använder personal aktiviteter för barns identitetsutveckling och som resultat ökar barnens självbild. Personalen arbetar intensivt och produktivt men det behövs mer forskning och kunskap inom det här området.

Alla aktiviteterna som utfördes under barnverksamheten gjordes i ett så kallat grupprum, som liknar en träningslokal. I träningslokalen fanns olika vertyg och utrymme för att utföra aktiviteter. Enligt författarnas uppfattning kan det vara negativt att begränsa sin aktivitetsarena till en träningslokal. Detta eftersom att barnen kanske ej får utrymme att röra sig och utföra de rörelser som önskas. Det positiva med att barnen har bestämda lokaler där aktiviteterna utförs, är att barnen utvecklar trygghetskänsla. Då barnen anländer till lokalen, har de förmodligen haft tid på sig att utforska den och därmed utvecklat trygghetskänsla gentemot miljön. Informanterna nämner vid flera tillfällen vikten av att låta barnen använda sin fantasi och kreativitet. Genom att ha en lokal, med vertyg som skall användas till aktivitet, färdiga utrymmen, regler och en lekyta som ej varierar bidrar det inte till att barnen får använda sin kreativitet samt fantasi (Vygodskij, 1995). Om barnet exempelvis placerades i utomhusmiljö och därmed tillåts att självständigt plocka fram de redskap som behövs vid aktivitetsutförandet, hade det varit mycket mer givande. Detta eftersom att barnet

självständigt plockar fram de reskap som behövs, vilket kräver fantasi och kreativitet.

Aktivitetsutförande i utomhusmiljö bör inkluderas enligt författarnas uppfattning.

Humörsbollarna är en aktivitet som används både i början och vid avslut av barnverksamheten. Denna aktivitet är ett väldigt effektivt samt tydligt sätt att utvärdera samt tillåta individer beskriva känslan inför en aktivitet. Utöver det användes aktiviteten som ett sätt för barnen att beskriva sitt välmående. Enligt författarna är detta ett väldigt tydligt och ett universellt sätt att uttrycka sig. Färgerna som används då barnen skall uttrycka sig är intentionella och tolkas internationellt på samma sätt (röd, gul och grön). Enligt författarna bidrar detta internationella sättet att kommunicera underlättad kommunikation därav språklig förmåga inte har någon betydelse. Snarare är förmågan att tolka visuella intryck viktig. Metoden i sig skulle kunna användas i andra områden, än bara på Röda Korset. Så som vid arbete i sjukhus, där hälso och sjukvårdspersonal stöter på individer med språklig svårigheter. Humörsbollarna hade undanröjt denna såkallade språkliga barriär. Författarna tycker att metoden "humörsbollarna" är väldigt effektiv och smart sätt som underlättar kommunikation. För författarna är det enbart känt att metoden används på Röda Korset. Författarna rekommenderar att aktiviteten eventuellt vidareutvecklas och i framtiden används och utvecklas till ett bedömningsinstrument. Vidare forskning kring detta ämnet krävs!

Metoden och arbetssättet informanterna beskriver låter väldigt bra och effektiv. Dock är det synd och dessutom svårt att avgöra den egentliga effekten på deltagarna (barnen) eftersom att författarna inte fick observera barnen under aktivitetsutförandet och deltagandet i gruppaktiviteterna. Detta i sin tur försvårar utvärderingen av insatserna och dess effektivitet. Anledningen till att författarna inte fick observera barnen berodde på tystnadsplikt samt de komplikationer det hade inneburit, därav föräldrar skulle kontaktas och övriga processen. Tidsbristen gjorde att författarna dessutom inte ville fokusera på att verkställa en observation av barnen. Författarna tror att om observation av barnens aktivitetsutförande hade tillåtits, hade resultatet och slutsatserna varit mer relevant och möjliggjort beskrivning utifrån ett arbetsterapeutiskt perspektiv och därmed på ett tydligare och relevantere sätt kunnat beskriva personalens användning av aktivitet vid arbete med barn som befinner sig i riskzonen att utveckla posttraumatisk stressyndrom. En observation hade bidragit till att författarna kunnat läsa av kroppsspråk barnen uppvisar, kommunikationen, samarbetet, glädjen, flowupplevelserna, betydelsen av aktivitet och andra aktivitetetspåverkan. Vid sammställning av resultatet beskrivs enbart volontärsarbetarnas och behandlares uppfattning av barnens deltagande i aktivitet. Resultatet hade varit mer trovärdigt och relevant om

författarna hade fått genomföra observation av barnen. Detta eftersom att författarna tror att det enda sättet att beskriva hur en aktivitet påverkar individer, är individen själv. Eftersom att människan är väldigt olik och har olika uppfattningar går det inte att generalisera uppfattningar kring en aktivitet. Kulturella skillnader kan påverka, socioekonomiska, religiösa, ålder, fysisk kapacitet, funktionell nivå och andra aspekter som skapar en människa kan påverka bilden av aktivitet (Kielhofner, 2002). Bilden och uppfattningen av aktivitet är unik och går enbart att beskrivas av individen själv. Att tolka huruvida en annan person påverkas av aktivitet är därmed svårt enligt författarna. Det är inte så att informationen som inhämtas är helt oanvändbar. Den skulle kunna användas som underlag där en observation av barnens aktivitetsutförande med valida och reliabla bedömningsinstrument används för att utvärdera aktivitetspåverkan.

Aktivitetspåverkan på barnen som utför aktiviteterna beskrivs som positiv. Dels kunde författarna upptäcka detta genom att informanterna sade bland annat att barnen utvecklar självförtroende, struktur, uppvisa glädje, hamnar i flowupplevelse i samband med aktivitetsutförande, producerar konkreta produkter och markerar tydligt med humörsbollarna huruvida nöjda deltagarna är med utförd aktivitet (Eklund, Gunnarsson & Leifstadius, 2010). Sammanfattningsvis och utifrån ett arbetsterapeutiskt perspektiv tyder all beskrivning på att metoden är effektiv och bidrar till positiv aktivitetspåverkan. Dels genom att barnen får feedback på det de gör. Deras konkreta produkter de skapar genom deltagande i skapande aktivitet alltså. Barnen får feedback både av volentärsarbetare, deltagande barn och föräldrar. Detta i sin tur leder till att barnen gör aktivitet av konkret värde. Alltså utifrån ValMo modellen, en aktivitet där barnen använder sina kapacitet i aktivitet för att få ut en konkret produkt av det (Eklund, Gunnarsson & Leifstadius, 2010). Kultur har också nämnts som ett tema aktiviteterna fokuserar på. Härmed tolkar författarna att arbetarna tar hänsyn till aktiviteter av symboliskt värde. Att skapa och namnge en grupp (*"lejongrupp"*, *"stjärngrupp"* och *"drömgrupp"*) är ett sätt att uppfylla det symboliska värdet i aktivitet också. Eftersom att deltagandet i aktivitet dessutom är frivilligt så gör barnen aktiviteterna av självbelönande värde.

Röda korsets behandlingcenter har en mängd olika aktiviteter att välja mellan. Ett häfte med ca åttio aktiviteter. Som exempel på hur personal tar hänsyn till olika aktivitetsvärden, har författarna valt familjetråd som aktivitet och ValMo som modell. Enligt författarnas tolkning ser det ut på följande vis:

Konkret värde. Barn har skapat på papper en teckning eller målning som han/hon kan visa för alla och vad de har för minne här och nu. Den här konkreta sak kan påminna barnen om de erfarenheter, färdigheter, glädje, tankar och känslor som han/hon har haft och hjälpa individen vid svåra situationer i framtiden. Den kan barnen ta med sig hem och i framtiden använda som tips. Det konkreta i det hela, är då att barnet använder sina färdigheter för att skapa en produkt, vilket då är en teckning på ett träd (Eklund, Gunnarsson & Leifstadius, 2010; Persson D, 2001).

Symboliskt värde. Vid tiden barnet tecknade ett träd, använder barnet sig av associationer, minnen, tankar och känslor som är involverade. Det produkten kan symbolisera för barnen är den världsdal och det land barnets föräldrar kommit ifrån. Det kan hjälpa individen att jämföra och förstå sina och föräldrars situationen då och nu och som följd sina egna och föräldrars symtom.

Självbelönande värde. Under arbetet kände barnen sig som skapare, känner sig viktig och självständig som höjer självbilden. Barnen kunde till och med känna flow och detta kan fungera som avslappnande moment som barnen behöver (Bendixen *et al.*, 2005).

Informanterna beskriver att de har en mängd olika aktiviteter att genomföra med barnen. Författarna tilldelades ett helt kompendie med olika aktiviteter som kunde användas vid barnversksamheten på Röda Korset. Författarna valde att beskriva de aktiviteter som informanterna valde att beskriva under intervjutillfället. Utifrån den faktan författarna inhämtade, var det tydligt att aktiviteterna som utförs tillgodoser fysiska, kognitiva och spirituella egenskaper människan har. Det är tydligt att arbetarna tagit hänsyn till att tillgodose dessa behov vilket enligt Kielhofner (2002) beskriver är viktigt. Ett problem är dock, vilket informanterna nämnt, är att tiden vanligtvis inte räcker till, vilket bidrar till att informanterna behöver prioritera och omstrukturera i planeringen. Informanterna är alldeles för ambitiösa då det kommer till aktiviteter, vilket dom även är medvetna om och planerar att åtgärda.

Barnen är delaktiga vid alla beslut som tas vilket tyder på personal utför ett klientcenterat arbete. Utöver det hålls barnen även tydligt informerade då det kommer till vad en dag kommer att innehålla. Detta i sin tur ökar känslan av tillhörighet vilket av Antonovsky (2005) beskrivs är nödvändig för känsla av tillhörighet, alltså begriplighet. Personalen anpassar sitt bemötande och sitt språk samt kommunikation till barnens nivå, vilket gör hela verksamheten begriplig till barnen. Detta i sin tur tyder på att begriplighet enligt ”*salutogen ledskaps*” modellen har tagit hänsyn till (Hult & Waad, 2004). Utöver det hänger barnen även med i vad

som händer och vilka förändringar som skall göras. Att barnen påverkar och engageras bidrar även till känslan av hanterbarhet. Alltså barnen kan påverka beslut som tas. Tydliga och anpassade instruktioner ökar också förståeligheten bland barnen vilket förmodligen ökar känslan av meningsfullhet (Antonovsky, 2005; Hult & Waad, 2004). Att barnen förstår varför dom gör aktiviteter som är inplanerade. Men att egentligen förstå sig på varför barnen deltar i aktiviteterna, vad det är som motiverar dem, vad det är som upplevs meningsfullt, roligt och givande kräver en individuell utredning. Alltså att det är barnen som beskriver. Att beskriva sammanfattningsvis hur alla deltagares behov tillgodoses är svårt och nästintill omöjligt enligt författarnas åsikt. För att få en tydlig bild av hur aktiviteterna motiverar individen till att delta, krävs en observation och individuell intervju med barnen.

Aktiviteterna som utförs på Röda Korsets behandlingcenter och barnverksamheten är gruppaktiviteter. Detta är väldigt positivt enligt författarna eftersom att det bidrar till att barnen därmed får andra personer att dela med sig sina tankar med. Utöver det bidrar det även till att barnen kan ta del av varandras erfarenheter och därmed hjälpa varandra. Detta i sin tur underlättar både personalens arbete samt bidrar till att barnen får hjälp från individer med liknande problematik. Ett problem dock med grupperna är att ålderskillnaderna mellan barnen kan skilja väldigt mycket (Hwang, 1996). Informanterna har påpekat problematiken detta kan innebära och har nämnt, att det är någonting de skall ta hänsyn till vid nästa termin. Eventuellt om metoden återigen skall användas.

Då författarna inhämtade data från informanterna, fick författarna uppfattning av att metoden som används går att använda på andra barn, utöver att begränsa den till enbart Röda Korsets barn. Informanterna nämnde att metoden går att tillämpa på alla barn oavsett ålder. Detta är någonting författarna håller med om, och hoppas på att det förverkligas. Metoden behöver dock ses över och innehålla tydlig mall och tidsangivelser vad det gäller när, hur, vart, varför samt vilka aktiviteter som skall utföras då barnen är verksamma. Enligt författarnas uppfattning går metoden att användas på alla människor, oavsett problematik. På dagis, inom psykiatri, somatiska vården, skolor och andra verksamheter som berör barn. Författarnas helhetsuppfattning är att metoden är effektiv och givande. Flera barn bör kunna få möjlighet att ta del av en sådan här bra och effektiv metod tycker författarna.

Charadövningarna som är en slags teater som i sin tur bidrar till att barnen får använda sig av teater för att spela upp känslor, därmed andra deltagare får gissa sig fram vilken känsla barnet försöker förmedla ses också av författarna som ett smart och givande sätt att barnen får

kommunicerar med varandra. Detta i sin tur bidrar till samarbete samt att barnen får lära sig av varandra. Det finns ett motto som kallas för ”learn by doing”. Detta är verkligen någonting som stämmer överrens med charadövningarna. En person lär sig bäst då han själv utför en aktivitet självständigt. Detta tar volentärsarbetarna hänsyn till även genom presentationsövningar barnen har, deltagande i lek, samarbetsövningar, diskussioner och skapande aktivitet. Vygotskij (1995) nämner också att barn lär sig bäst via lek och då de utför någonting som upplevs roligt. Informanterna har beskrivit att aktiviteter som barnen utförs upplevs som roliga och meningsfulla. Detta i sin tur innebär att personal använder sig av den bästa metoden för inläring till barn, vilket då är via lek enligt Vygotskij (1995).

Vid ett annat tillfälle nämnde även informanterna att en tanke med verksamheten är att barnen får struktur och skapar en balans i vardagen mellan aktiviteterna. Detta i sin tur innebär att volentärsarbetarna arbetar mot upplevd aktivitetsobalans. Tänket som impliceras tyder även på att arbetarna arbetar hälsofrämjande och att aktivitet främjar hälsa (Wilcock, 2006).

Övriga kommentarer.

Barnprojektet ”Väskornas växthus” är ett projekt som ständigt utvecklas och är väldigt nytt. Arbetsbeskrivningen och metoden som används av personal är under arbete och i dagsläget opublicerat. Författarna fick tillgång till materialet som berörde projektet dels via material som tilldelas av projektansvarig till personal som används som arbetsbeskrivning och metod. Men även via information från intervjuerna som ägde rum med informanterna. Författarna kunde inte referera till artiklarna eftersom att det tydligt inte är beskrivet vem som är författare till arbetsbeskrivningen. Därmed hänvisar författarna läsarna till Röda Korsets hemsida: ([Http://www3.redcross.se/templates/Page___12313.aspx](http://www3.redcross.se/templates/Page___12313.aspx)). Allt detta kan vi inte skriva därför att det finns inte artiklar om detsamma. Det var arbetsmaterial som vi hade tillgång till från projektledaren. De håller nu på att göra metodbeskrivning.

Slutsats

Studien har beskrivit hur aktiviteter som personal på Röda Korsets behandlingscentrum för krigsskadade och torterade i Malmö använder vid arbetet för att hjälpa barn som befann sig i riskzonen för att utveckla PTSD. Undersökningsgruppen som bestod av sociolog, socionom, arbetsterapeut, bildterapeut och frivilliga deltagare med olika bakgrund gav möjligheter att beskriva problemet från olika yrkesperspektiv. I halvstrukturerade intervjuerna uppmuntrades deltagare att berätta om aktiviteter som ingick i barnverksamheten ”Väskornas växthus” som

pågick i ett och ett halv år på Röda Korsets behandlingscentrum för krigsskadade och torterade i Malmö. Det är en levande verksamhet. Författarna försökte i detta arbete beskriva barnaktiviteter med arbetsterapeutiskt perspektiv. Data analyserades utifrån en manifest-kvalitativ innehållsanalys som gav möjligheter att ställa följdfrågor för att precisera svar och titta på barnverksamhet med mångsidighet.

Studien visade att fysiska och skapande aktiviteter samt lek hjälpte barnen att få utlopp för känslorna och att stärka självbilden. Gruppaktiviteterna höjde barnens känsla av sammanhang. Aktiviteterna har konkret, symbolisk och självbelönande värde och gav till författare en full bild av barnsverksamheten. Hur arbetsterapeuten genom olika aktiviteter kan främja hälsa hos barnen från flyktingsfamiljer genom att arbeta klientcentrerat och aktivitetsfokuserat är aktuellt och viktigt ämne. Författarna vill göra sin insats i detta arbete.

Referenser

1. Antonovsky, A. (2005). *Hälsans Mysterium*. Finland: WS Bookwell
2. Benedixen, H. J., Borg, T., Frydendal Pedersen, E., & Altenborg, U. (2005). *Aktivitetsvidenskab i et nordisk perspektiv*. Köpenhamn: FADL.
3. Christiansen, C., & Baum, C. (2005) *Occupational Therapy: Performance, Participation, and Well-being*. Thorofare: Slack Incorporated
4. Christiansen, C., & Baum, C. (Eds.). (1997). *Occupational Therapy: Enabling function and well-being*. Thorofare: Slack.
5. Christiansen, C., & Townsend, E.A (Eds). (2010). *Introduction to occupation: the art and science of living, 2nd Edition*. Thorofare, NJ: Prentice Hall.
6. Cullberg, J. (1996). *Kris och utveckling*. (3 Uppl.) Stockholm:Natur och Kultur.
7. Depoy, E. & Gitlin, L. N. (1999). *Forskning- En Introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
8. Eklund, M., Gunnarsson, B., & Leufstadius, C. (red.) (2010) *Aktivitet och relation - mål och medel inom psykosocial rehabilitering*. Lund: Studentlitteratur.
9. Förbundet Sveriges Arbetsterapeuter. (FSA).(2005). *Etisk kod för arbetsterapeuter*. Nacka: FSA förlag.
- 10.Fazel, M., & Stein, A. (2003). Mental health of refugee children: Comparative study. *BMJ*, 327: 134.
- 11.Fazel M, Stein A. (2002). The mental health of refugee children. *Arch Dis Child*, 87(5), p. 366-70.
12. Graneheim, U H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24, 105–12.
- 13.Gerge, A. (2010) *Psykoterapi vid posttraumatisk och dissociativ problematik*. Ludvika: ScanBook
14. Hult, S & Waad, T (2004): *Det salutogena ledarskapets betydelse*. 2004:8. 44-46
Vårdfacket: Tidningen för Vårdförbundet.
15. Hwang, P., Nilsson, B. (1996) *Utvecklingspsykologi från foster till vuxen*. Stockholm: Natur och Kultur.
16. Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

17. Kielhofner, G. (2008) *Model of Human Occupation: Theory and Application – 4rd edition*. Maryland: Lippincot Williams & Wilkins.
18. Medin J & Alexandersson K. Begräppen. (2001). *Hälsa och hälsofrämjande –en litteraturstudie*. Lund : Studentlitteratur.
19. Persson D. (2001). *Aspects of meaning in everyday occupations and its relationship to health-related factors*. Lund: Lund University. PhD.Thesis in Occupational Therapy.
20. Steindl, C., Windin, K., & Runge, U. (2008). *Occupation and Participation in Everyday Life: Women's Experiences of an Austrian Refugee Camp*. *Journal of Occupational Science*.
21. Sveriges Rikes Lag. (2008). Stockholm: Norstedts Juridik.
22. Thompson, M., Blair, S.E.E. (1998). *Creative arts in occupational therapy: Ancient history or contemporary practice*. *Occupational Therapy International* 5(1), 48-64.
23. Vygotskij, L. S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.
24. Wibeck, V. (2000). Fokusgrupper. *Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.
25. Winnicott, D. W. (1981). *Lek och verklighet*. Stockholm: Natur och Kultur.(Kap. 8.)
26. Wilcock A. (2006). *An Occupational Perspective of Health*. 2nd ed. Thorofare, NJ: Slack incorporated.

Inledning

Är det ok att vi spelar in intervjun? Om det är någon fråga du inte vill svara på kan vi hoppa över den. Om du skulle vilja avbryta intervjun går det bra.

Demografifrågor

Kvinna eller man?

Ålder?

Vilken utbildning har du?

Hur länge har du arbetat med barnaktiviteter på Röda Korset?

Har du arbetat med samma uppgift hela tiden?

Har du anknytning till aktivitetskunskap inom ditt yrke?

Kan du med några ord beskriva dina arbetsuppgifter angående arbetet med barn?

Kan du berätta kortfattat om barn som deltar i aktiviteter?

Hur många barn?

Är det både flickor och pojkar?

Hur gamla är de?

Vilka länder kommer de ifrån?

Hur ofta är de på aktiviteter i Röda Korset.

Vilka hälsoproblem har barnen?

Kan Du beskriva din aktivitetsverksamhet med barn? (utförande av aktivitet i kontext av olika aktivitetsformer)

Finns det riktlinjer för hur aktiviteter organiseras för barn på Röda Korset?

Hur tänker du när du planerar en intervention med aktiviteter

Deltar du i aktiviteter eller observerar?

Hur väljer Du lämplig aktivitet? (Vad är det som styr? Intresse. Mål mm.)

Hur skulle du göra om ett barn inte vill delta i aktiviteter ändra, byta, omstrukturera, förklara mer om aktiviteter?

Finns det något som du tycker fungerar dåligt/bra gällande barns aktiviteter?

Varför?

Vad skulle kunna förbättras?

Har ni möten där både personal och barn får uttrycka sig kring aktiviteter (aktivitetspåverkan, upplevelser, barns egen bedömning av sina färdigheter vid utförandet av aktiviteter som höjer självbild, egenvärde och hjälper dem att hitta bemästrande strategier vid bearbetning av sina problem)?

Vad är lätt respektive svårt med att utföra olika aktiviteter för barn som biffinner sig i riskzonen för att utveckla Posttraumatiskt syndrom?

Kan du beskriva aktiviteter som genomförs med barn på Röda Korset?

Vilka möjligheter till aktiviteter finns på RödaKorset?

Utför de aktiviteter ute/inne?

Hur ser lokalerna ut?

Hur ofta träffas ni?

Hur brukar ni börja/sluta aktiviteter?

Beskriv hur det kan gå till första gången ett barn börjar med aktiviteten? (Introduktion. Beskrivande av aktiviteter. Barnskompetens.)

Möts hela familjen vid aktiviteterna?

Vilken roll har föräldrarna i behandlingen där aktiviteterna ingår?

Uppstår det konflikter under aktiviteterna?

Hur hanterar ni dem?

Vilka skillnader kan finnas i aktiviteter beroende på barnets ålder/kön?

Vilka erfarenheter har du av hur barn uppnått de uppsatta målet med aktiviteten?

Är det bra verktyg för att nå målen?

Finns något anknytning med aktiviteter som barn har hemma?

Hur genomförs de i så fall på Röda Korset?

Anpassar ni aktiviteterna till barns olika kulturella och religiösa bakgrund? Vad fungerar bra/mindre bra?

PAUSE

Hur hjälper aktiviteterna att kommunicera för barn ?

(personal/ barn, barn/ barn, barn/föräldrar)

Hur hjälper aktiviteten barnen att lära känna varandra och kommunicera med varandra?
Vilket språk använder ni under aktiviteterna?

Förstår ni varandra?

Använder ni tolk under aktiviteterna? (Hjälper det då att utföra aktiviteterna?)
I vilka situationer fungerar det som bäst/sämst?

Vilka problem kan uppstå i kommunikationen under utförande av aktiviteter?
Hur löser ni problemen om de uppstår?

Hur hjälper aktiviteterna att skapa nya kontakter under pågående aktivitet? Berätta mer kring detta! (Känsla av egenvärde som höjer motståndskraften mot ohälsa och hur symptom speglas i samspel med andra. KASAM).

Vilka erfarenheter har du av samband mellan hälsa och aktiviteter hos barn?

Kan du använda aktiviteter för att motivera barn att berätta om sina problem?

Hur barn upplever att delta i aktiviteter?

Hur påverkar kommunikationen barns välbefinnande och hälsa under aktiviteterna (god/dålig självbild. Tillfredställande social feedback)?

Berätta om det finns gemenskap och glädje under utförandet av aktiviteter?

Hur tänker du att aktiviteter hjälper barn att utveckla motståndskraft och bemästrande strategier för att bearbeta negativa känslor och lösa hälsoproblem?

Pågår det samarbete kring aktiviteter angående deras påverkan på hälsan (teamet)?
Vad har du för visioner för framtida aktiviteter för barn?

Sammanfattning. Får jag återkomma om jag behöver komplettera med något? Vill du godkänna dina intervjusvar innan jag använder dem? Eftersom jag har begränsad tid är jag tacksam ifall du vill kommentera materialet inom tre dagar och ringer eller skriver till mig. TACK.

